

Brüssel, 20.12.2023
COM(2023) 798 final

Soovitus:

NÕUKOGU OTSUS,

millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahel institutsiooniliste lahenduste üle siseturgu käsitlevate ELi ja Šveitsi kokkulepete puhul ning kokkulepete üle, mis on aluseks Šveitsi alalisele panusele liidu ühtekuuluvusse ja Šveitsi osalemisele liidu programmides

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Põhjendus

EL ja Šveits on omavahel tihedalt seotud majanduslikult, ajalooliselt, kultuuriliselt, sotsiaalselt ja poliitiliselt. EL on Šveitsi suurim kaubanduspartner ja Šveits on ELi suuruselt neljas kaubanduspartner. Šveitsis elab üle 1,3 miljoni ELi kodaniku ja ELis veidi alla 450 000 Šveitsi kodaniku. Iga päev ületab ELi ja Šveitsi piiri mõlemas suunas kokku mõnisada tuhat piirialatöötajat.

EL ja Šveits on omavahel seotud mitme kahepoolse kokkuleppega. Šveits osaleb ELi siseturul isikute vaba liikumist, maismaatransporti, õhutransporti, põllumajandustoodetega kauplemist ja vastavushindamise vastastikust tunnustamist käsitlevate kokkulepete kaudu¹. Šveits on ka Schengeni lepinguga ühinenud riik. Ta on traditsiooniliselt olnud tugev partner teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas. COVID-19 kriisi ajal suurenes ELi ja Šveitsi koostöö piiriüleste terviseohtude alal. Lisaks on Šveits tugevalt integreeritud ka ELi elektrivõrku.

Kuigi ELi ja Šveitsi suhted on tihedad, on neid pikka aega takistanud mitmed struktuursed probleemid kehtivates siseturgu käsitlevates kokkulepetes. Nende hulka kuuluvad eelkõige:

- liidu õiguse ühetaolise tõlgendamise ja kohaldamise puudumine siseturu valdkondades, milles Šveits osaleb;
- Šveits ei ole kohustatud oma õigust liidu õigusega dünaamiliselt ühtlustama;
- puudub tõhus vaidluste lahendamise mehhanism, milles Euroopa Liidu Kohus osaleks liidu õigusega seotud küsimustes;
- puuduvad võrdsed tingimused ELi ja Šveitsi ettevõtjate vahel, eelkõige seetõttu, et siseturgu käsitlevad kokkulepped ei sisalda riigiabi eeskirju;
- kokkulepetega ei nähta ette regulaarset ja õiglast rahalist panust ELi sotsiaalsesse ja majanduslikku ühtekuuluvusse.

Taust

Aastatel 2014–2021 pidasid EL ja Šveits läbirääkimisi institutsioonilist raamistikku käsitleva lepingu üle, et lahendada mitmesugused struktuursed probleemid, mis on takistanud ELi ja Šveitsi suhteid. Kooskõlas nõukogu 2014. aasta läbirääkimisjuhistega² oleks institutsioonilist raamistikku käsitleva lepinguga ette nähtud ühtne juhtimisraamistik, mille abil hallata siseturgu käsitlevaid kehtivaid kokkuleppeid ja tagada nende nõuetekohane kohaldamine. Institutsioonilist raamistikku käsitlev leping oleks andnud ka juhtimisraamistiku siseturgu käsitlevatele täiendavatele kokkulepetele, sealhulgas kokkulepetele, mille puhul oli nõukogu andnud loa läbirääkimiste pidamiseks, näiteks toiduohutuse (2003 ja 2008) ja elektri (2006) valdkonnas. Lisaks oleks see andnud juhtimisraamistiku tervishoiualasele kokkuleppele, mille jaoks oli nõukogu 2008. aastal andnud loa läbirääkimiste pidamiseks.

¹ Õhutranspordialane kokkulepe, kaupade ja reisijate raudtee- ja maanteeveo kokkulepe, isikute vaba liikumist käsitlev kokkulepe, vastavushindamise vastastikuse tunnustamise kokkulepe, põllumajandustoodetega kauplemise kokkulepe, millele kõigile kirjutati alla 21. juunil 1999.

² Nõukogu otsus 6176/14, millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu üle, mis käsitleb kahepoolseid suhteid reguleerivat institutsioonilist raamistikku.

Läbirääkijad jõudsid 2018. aasta novembris tehnilisel tasandil kokkuleppele institutsioonilist raamistikku käsitleva lepingu eelnõu teksti suhtes. Kuna Šveitsi Liidunõukogu keeldus eelnõu teksti heaks kiitmast, peatati läbirääkimised muude kokkulepete üle, sest nii nõukogu oma 19. veebruari 2019. aasta järeldustes kui ka Euroopa Parlament oma 26. märtsi 2019. aasta soovitusel seadsid uute turulepääsu kokkulepete sõlmimise või kehtivate kokkulepete täiustamise tingimuseks institutsioonilist raamistikku käsitleva lepingu sõlmimise. Hoolimata edasistest katsetest leida lahendusi, otsustas Šveitsi Liidunõukogu 26. mail 2021 ühepoolselt lõpetada läbirääkimised institutsioonilist raamistikku käsitleva lepingu üle.

Liidunõukogu tegi 25. veebruaril 2022 ettepaneku taas alustada läbirääkimisi ELi ja Šveitsi kahepoolseid suhteid käsitleva tervikliku meetmepaketi üle, mille kohaselt lahendatakse institutsioonilised küsimused pigem siseturgu käsitlevate kehtivate ja tulevaste kokkulepete kui horisontaalse kokkuleppe raames. 2022. aasta märtsist 2023. aasta novembrini pidasid komisjoni esindajad Šveitsiga ettevalmistavaid kõnelusi, et teha kindlaks, kas komisjon võiks nõustuda liidunõukogu ettepanekutega, mille alusel soovitada läbirääkimiste taas alustamist.

Nende kõneluste tulemusel jõuti ühiseisukohale, milles esitati mõlema poole poliitiline arusaam tulevaste läbirääkimiste edasisest sammudest ning tervikliku läbirääkimispaketi komponentidest ja parameetritest, samuti soovitud eesmärgid ja lahendused peamistele institutsioonilistele ja valdkondlikele küsimustele. Šveitsi Liidunõukogu kiitis selle ühiseisukoha heaks 8. novembril 2023 ja Euroopa Komisjon 21. novembril 2023. Mõlemad pooled kohustusid ühiseisukohast lähtuma oma vastavate läbirääkimisvõitluste ettevalmistamisel ning leppisid kokku ühises eesmärgis viia läbirääkimised lõpule 2024. aasta jooksul.

Šveitsi Liidunõukogu on uute läbirääkimisvõitluste teemal nüüdseks konsulteerinud Šveitsi Parlamendi ja kantonitega.

Ettevalmistavate kõneluste käigus anti korrapäraselt aru liikmesriikidele (EFTA töörihm³) ja Euroopa Parlamendile (väliskomisjon (AFET) ja DEEA delegatsioon⁴). Euroopa Parlament nõudis oma 4. oktoobri 2023. aasta resolutsioonis, et kõnelused viidaks viivitamata lõpule, läbirääkimisvõitlused võetaks kiiresti vastu ja et läbirääkimised viidaks lõpule veel praeguse komisjoni ja Euroopa Parlamendi koosseisu ametiajal.

Eesmärgid

Kahepoolseid suhteid käsitleva tervikliku meetmepaketi üle peetavate läbirääkimiste kaudu püüab EL tagada kodanikele võrdsed õigused ja ettevõtjatele võrdsed võimalused. Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja tegeleda pikaajaliste struktuursete probleemidega ning luua ELi ja Šveitsi vahel uus õiguste ja kohustuste tasakaal kõigis omavahel seotud turulepääsu kokkulepetes. Samal ajal tuleks tagada õiguskindlus ja ühtlustatud lähenemisviis siseturu valdkondades, milles Šveits osaleb, ning suurendada käegakatsutavat kasu ELi ja Šveitsi kodanikele ja ettevõtjatele. Siseturgu käsitlevad kehtivad ja tulevased kokkulepped peaksid seega põhinema kodanike vahelise diskrimineerimise keelu põhimõttel ja ettevõtjatele võrdsete võimaluste tagamisel.

Kokkulepped peaksid sisaldama institutsioonilisi sätteid, milles võetakse arvesse järgmisi peamisi põhimõtteid ja elemente:

- liidu õigustiku ühetaoline tõlgendamine ja kohaldamine: kohustus tõlgendada ja kohaldada liidu õigustikku, sealhulgas riigiabi eeskirju ühetaoliselt kogu

³ Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni töörihm

⁴ Väliskomisjon (AFET) ning delegatsioon põhjamõõtme koostöök ning Šveitsi ja Norraga suhtlemiseks ning ELi-Islandi parlamentaarses ühiskomisjonis ja Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) parlamentaarses ühiskomisjonis (DEEA delegatsioon).

siseturul. See eeldab, et kokkuleppeid Šveitsiga ja nendes osutatud liidu õigusakte tõlgendatakse ja kohaldatakse kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu praktikaga nii enne kui ka pärast vastava kokkuleppe allkirjastamist;

- dünaamiline ühtlustamine: kokkuleppeosaliste kohustus tagada asjakohase otsustamismenetluse ja liidu õigustiku Šveitsi õiguskorda inkorporeerimiseks määratava maksimaalse tähtaja abil, et siseturgu käsitlevad kokkulepped Šveitsiga ühtlustatakse liidu õigustiku arenguga dünaamiliselt;
- vaidluste lahendamine: tõhus vaidluste lahendamise mehhanism, millega kaitstakse Euroopa Liidu Kohtu pädevust tõlgendada liidu õigust. Selleks tuleks luua sõltumatu vahekohus. Kui lepingute sätete kohaldamine hõlmab liidu õiguse mõisteid, peaks vahekohtul olema kohustus pöörduda Euroopa Liidu Kohtusse, kes teeb vahekohtu jaoks õiguslikult siduva otsuse;
- kokkulepete omavaheline seotus: menetlus, mida tuleb järgida, kui üks kokkuleppeosaline leiab, et teine kokkuleppeosaline ei ole vahekohtu otsust täitnud, sealhulgas esimese võimalus võtta asjaomase kokkuleppe või mis tahes muu siseturgu käsitleva kokkuleppe raames proportsionaalseid ja tõhusaid kompensatsioonimeetmeid, näiteks sellise kokkuleppe või selliste kokkulepete täielik või osaline peatamine. Kehtivad sätted 2002. aasta aprillis sõlmitud ELi ja Šveitsi vaheliste kokkulepete lõpetamise kohta tuleks säilitada;
- tulevikku suunatud institutsioonilised lahendused: läbirääkimistel kehtestatud institutsioonilisi sätteid tuleks kohaldada kehtivate ja tulevaste siseturgu käsitlevate kokkulepete suhtes ning need peaksid olema identsed, välja arvatud tehniliselt põhjendatud kohandused.

Eespool nimetatud institutsioonilised sätted tuleks lisada tulevastesse elektri- ja toiduohutusalasest kokkulepetesse, mille läbirääkimised peatati 2018. aastal kuni institutsioonilist raamistikku käsitleva lepingu üle peetavate läbirääkimiste lõpuleviimiseni. Samuti tuleks need sätted lisada kõikidesse tulevastesse siseturgu käsitlevatesse kokkulepetesse. Lisaks tuleks neid sätteid analoogia põhjal kohaldada tulevases tervisealases kokkuleppes, millega nähakse ette Šveitsi osalemine ELi mehhanismides ja võrgustikes. Elektrialase kokkuleppe eesmärk peaks olema edendada elektriubandust, suurendada sotsiaalset heaolu, tagada võrgu stabiilsus ja varustuskindlus ning hõlbustada üleminekut CO₂-neutraalsele energiasüsteemile. Tulevase toiduohutusala kokkuleppe eesmärk peaks olema aidata luua ELi-Šveitsi toiduohutuse ala. Terviselane kokkulepe peaks edendama koostööd ELi ja Šveitsi elanike tervise hüvanguks.

Eeldatakse, et institutsiooniliste sätete lisamine isikute vaba liikumist käsitlevasse kokkuleppesse parandab märkimisväärselt ELi kodanike õigusi Šveitsis ja Šveitsi kodanike õigusi ELis. See tuleneb eelkõige direktiivi 2004/38/EÜ (mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil)⁵ inkorporeerimisest kõnealusesse kokkuleppesse ning vaidluste lahendamise mehhanismi kehtestamisest. Kokkuleppe keskmes peaks olema liikmesriikidevahelise diskrimineerimise keeld ja vastastikkus. ELi ja Šveitsi kodanike alalise elamisõiguse saamise tingimusi tuleks parandada. Samuti tuleks isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe muudatustega viia Šveitsi praegused kõrvalmeetmed paremini kooskõlla direktiiviga 96/71/EÜ töötajate

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT L 158, 30.4.2004, lk 77).

lähetamise kohta⁶ ja hilisemate muudatustega liidu õigustikus selles valdkonnas. Võib olla vaja leppida kokku konkreetsetes piiratud erandites.

Institutsiooniliste sätete lisamine kaupade ja reisijate raudtee- ja maanteeveo kokkuleppesse ei tohiks mõjutada selle kokkuleppe kohaldamisala, mis hõlmab ka rahvusvahelist reisijatevedu, välja arvatud Šveitsi puhtalt riigisisesed veod (st riigisisesed pikamaa-, piirkondlikud ja kohalikud veod). Võib olla vaja leppida kokku konkreetsetes piiratud erandites.

Õiguste ja kohustuste uue tasakaalu osana püüab EL luua ka alalise, õiguslikult siduva mehhanismi Šveitsi regulaarseks, ühiselt kokkulepitud ja õiglaseks panuseks ELi ühtekuuluvusse. Lisaks tuleks kehtestada põhimõte, et Šveits peaks osalema iga sellise ELi infosüsteemi arendamise, käitamise ja hooldamise kulude katmises, millele tal on juurdepääs.

ELi eesmärk läbirääkimistel on kehtestada asjakohane kord Šveitsi osalemiseks liidu programmides, eelkõige programmis „Euroopa horisont,“ Euratomi teadus- ja koolitusprogrammis, ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühissettevõttes, programmis „Digitaalne Euroopa,“ programmis „Erasmus+“ ning ELi kosmoseprogrammi Copernicuse komponendis või nende osades.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Institutsioonilised sätted ei muudaks eri kokkulepete eesmärke, vaid tagaksid liidu õigustiku järjepidevama ja ühetaolisema kohaldamise nendes siseturu osades, milles Šveits osaleb, või poliitikavaldkondades, kus Šveits on võtnud dunaamilise ühtlustamise kohustuse. Eri kokkulepetes oleks kesksel kohal ELi kodanike diskrimineerimise keelu põhimõte ning ELi ja Šveitsi ettevõtjate võrdsed võimalused.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Läbirääkimised ELi ja Šveitsi kahepoolseid suhteid käsitleva tervikliku meetmepaketi üle aitaksid kaasa liidu poliitikaeesmärkide saavutamisele järgmistes valdkondades:

- õigusküsimused, põhiõigused ja tööhõive;
- ettevõtlus ja tööstus;
- tervis;
- transport;
- energia;
- toiduohutus;
- kaubandus;
- ühtne turg;
- konkurents.

Lisaks aitaks kokkulepe Šveitsi osalemise kohta liidu programmides kaasa liidu poliitikaeesmärkide saavutamisele järgmistes valdkondades:

- haridus ja koolitus;
- teadusuuringud ja innovatsioon;
- digitaalmajandus ja -ühiskond

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 1996. aasta direktiiv 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega (EÜT L 018, 21.1.1997, lk 1).

- ning kosmos.

ELi majanduslikku ja sotsiaalsesse ühtekuuluvusse Šveitsi antava rahalise panuse õiguslikult siduva raamistiku loomine aitaks pikas perspektiivis kaasa liidu poliitikaeesmärkide saavutamisele selles valdkonnas, tagades muu hulgas õiguskindluse ja prognoositavuse.

Lisaks peaksid läbirääkimised tagama, et Šveits osaleb piisavalt selliste kulude katmises, mis on seotud nende programmide ja asutuste juhtimise ja toimimisega, milles ta osaleb, ning infosüsteemidega, millele tal on juurdepääs. See tagaks liidu finantshuve kaitse.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Otsuse õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 218 lõiked 3 ja 4, milles on sätestatud läbirääkimiste pidamise ja lepingute sõlmimise kord ELi ja kolmandate riikide vahel. Lisaks tuleks Euratomi asutamislepingu kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes kohaldada Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu (Euratomi leping) artiklit 101.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Ei kohaldata (ainupädevus)

• Proportsionaalsus

Otsus on proportsionaalne eesmärgiga edendada õiguskindlust ja ühtset lähenemisviisi siseturu valdkondades, milles Šveits osaleb, ning tagada, et kõik ELi siseturul osalejad peavad kinni samadest eeskirjadest ja kohustustest.

• Vahendi valik

Vahend on ette nähtud ELi toimimise lepingu artikli 218 lõigetega 3 ja 4.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

• Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll

Ei kohaldata

• Konsulteerimine sidusrühmadega

Ei kohaldata

• Ekspertarvamuste kogumine ja kasutamine

Ei kohaldata

• Mõju hindamine

Ei kohaldata

• Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine

Ei kohaldata

• Põhiõigused

Ei kohaldata

4. MÕJU EELARVELE

EL töötab välja kokkulepped, mis mõjutavad ELi eelarvet.

Selline on näiteks kokkulepe, mille kohaselt Šveits osaleb raamprogrammis „Euroopa horisont,“ Euratomi teadus- ja koolitusprogrammis, ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühissettevõttes, programmis „Digitaalne Euroopa,“ programmis „Erasmus+“ ning ELi kosmoseprogrammi Copernicuse komponendis. Kavandatava kokkuleppega luuakse õiglasel ja tasakaalustatud tingimused Šveitsi rahaliseks panuseks liidu programmidesse, milles ta osaleb; samuti loetletakse nende programmide haldamisega seotud üldised halduskulud. Kokkulepe sisaldab vastastikkuse klauslit, millega tagatakse, et liidus asutatud juriidilised isikud saavad kooskõlas Šveitsi siseriiklikus õiguses sätestatud tingimustega võimalikult suures ulatuses osaleda Šveitsi samaväärsetes teadus- ja innovatsiooniprogrammides.

See puudutab ka kokkuleppeid, millega luuakse mehhanism Šveitsi rahalise panuse kindlaksmääramiseks mis tahes sellise liidu infosüsteemi arendus-, käitamis- ja hoolduskuludesse, millele Šveitsil on juurdepääs. Samuti nähakse ette kord, millega määratakse kindlaks Šveitsi rahaline panus nende liidu asutuste ja organite kuludesse, milles ta osaleb.

Täpne mõju eelarvele sõltub läbirääkimiste tulemustest.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelvalve, hindamise ja aruandluse kord**

Läbirääkimised peaksid algama 2024. aastal. Ettevalmistavate kõneluste käigus väljendasid Euroopa Komisjon ja Šveits ühist soovi viia läbirääkimised lõpule 2024. aasta jooksul, misjärel on vaja eri kokkulepped allkirjastada ja sõlmida.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Komisjon soovib, et

- nõukogu võtaks vastu otsuse, millega volitatakse Euroopa Komisjoni alustama ja pidama läbirääkimisi Šveitsiga liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni kahepoolseid suhteid käsitleva tervikliku meetmepaketi üle;
- nõukogu lisaks nõukogu otsusele läbirääkimisjuhised;
- nõukogu asendataks ja tunnistataks kehtetuks nõukogu otsuse 6176/14, millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu üle, mis käsitleb kahepoolseid suhteid reguleerivat institutsioonilist raamistikku;
- nõukogu moodustaks erikomitee, kellega tuleb läbirääkimiste pidamisel konsulteerida;
- nõukogu adresseeriks otsuse läbirääkijale.

Soovitus:

NÕUKOGU OTSUS,

millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahel institutsiooniliste lahenduste üle siseturgu käsitlevate ELi ja Šveitsi kokkulepete puhul ning kokkulepete üle, mis on aluseks Šveitsi alalisele panusele liidu ühtekuuluvusse ja Šveitsi osalemisele liidu programmides

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 218 lõikeid 3 ja 4,
võttes arvesse Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingut, eriti selle artiklit 101,
võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi
ning arvestades järgmist:

- (1) 2014. aasta veebruaris märkis nõukogu, et liidu ja Šveitsi suhted on arenenud suurema integreerituse suunas. Šveitsil oli juba juurdepääs mitmele siseturguga seotud valdkonnale ning kavandati läbirääkimisi, et veelgi suurendada Šveitsi osalemist siseturul.
- (2) Seetõttu volitas nõukogu Euroopa Komisjoni pidama läbirääkimisi institutsioonilist raamistikku käsitleva lepingu üle, millega lisataks ELi ja Šveitsi vahelistesse kehtivatesse ja tulevastesse siseturgu käsitlevatesse kokkulepetesse institutsioonilised sätted.
- (3) 2018. aasta novembris jõudsid Euroopa Komisjon ja Šveits institutsioonilist raamistikku käsitleva lepingu eelnõu teksti viimistlemisega lõpule, kuid läbirääkimised jätkusid veel mitmes küsimuses, sealhulgas isikute vaba liikumise üle.
- (4) Pärast täiendavat mõttevahetust Euroopa Komisjoniga lõpetas aga Šveits 2021. aasta mais ühepoolset läbirääkimist institutsioonilist raamistikku käsitleva lepingu üle.
- (5) 2022. aasta veebruaris pakkus Šveitsi Liidunõukogu välja alternatiivse stsenaariumi, mis koosnes ELi ja Šveitsi kahepoolseid suhteid käsitlevast terviklikust meetmepaketist, sealhulgas uuest lähenemisviisist institutsioonilistele elementidele. Need institutsioonilised elemendid lisataks igasse siseturgu käsitlevasse kahepoolsesse kokkuleppesse, mitte horisontaalsesse kokkuleppesse. 2022. aasta märtsis pidasid Euroopa Komisjon ja Šveits ettevalmistavaid kõnelusi, et teha kindlaks, kas mõlemad pooled saaksid selle alusel läbirääkimisi uuesti alustada.
- (6) Võttes arvesse ettevalmistavate kõneluste tulemusi ja tuginedes 2014. aasta volitustele institutsioonilist raamistikku käsitleva lepingu sõlmimiseks, aga ka varasematele volitustele elektri-, tervise- ja toiduohutusvaldkondade kokkulepete sõlmimiseks ning Šveitsi osalemisele Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Ameti ja Euroopa Liidu Raudteemeti töös, tegi komisjon ettepaneku taas alustada läbirääkimisi tervikliku paketi üle.
- (7) Terviklik pakett hõlmaks järgmist:
 - institutsioonilised sätted, mis tuleb lisada siseturgu käsitlevatesse kehtivatesse ja tulevastesse kokkulepetesse, millega nähakse ette dünaamiline ühtlustamine

liidu õigustikuga, ühetaoline tõlgendamine ja kohaldamine ning vaidluste lahendamine;

- riigiabi käsitlevad sätted, mis tuleb lisada siseturgu käsitlevatesse kehtivatesse ja tulevastesse kokkulepetesse;
 - uued elektri- ja tervisealased kokkulepped ning ajakohastatud ja laiendatud kokkulepe toiduohutuse kohta;
 - kokkulepe, mis võimaldab Šveitsil osaleda liidu programmides;
 - kokkulepe, mis võimaldab Šveitsil osaleda Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Ameti töös;
 - kokkulepe, millega tagatakse Šveitsi alaline rahaline panus majandusliku ja sotsiaalse ebavõrdsuse vähendamisse Euroopa Liidus, ning
 - muud elemendid, nagu Šveitsi rahaline panus juurdepääsuks infosüsteemidele ja nende kasutamiseks.
- (8) Selleks et tagada siseturul ettevõtjatele ühtsus ja võrdsed tingimused, tuleks siseturgu käsitlevaid kokkuleppeid ja nendes kokkulepetes osutatud liidu õigusakte kohaldada kooskõlas Euroopa Liidu Kohtu praktikaga. See peaks hõlmama kogu kohtupraktikat enne ja pärast läbirääkimiste lõppu.
- (9) Šveitsi jätkuv ja võimalik suurem osalemine siseturul eeldab, et eeskirjad, mida kohaldatakse suhtes Šveitsiga kokkulepetega hõlmatud valdkondades, on samad, mida kohaldatakse siseturul, ning nende tõlgendamine ja kohaldamine ei erine.
- (10) Ühtsuse nõude kohaselt tuleb kõnealuste kokkulepetega hõlmatud valdkondade kehtivad ja tulevased liidu õigusaktid kokkulepetesse inkorporeerida, kui need vastu võetakse või kui neid muudetakse. Selleks tuleks ette näha inkorporeerimise kord, sealhulgas rakendamise maksimaalne tähtaeg.
- (11) Vaidluste lahendamiseks tuleks luua sõltumatu vahekohus. Vahekohus peaks edastama küsimuse Euroopa Liidu Kohtule siduva otsuse tegemiseks, kui kokkulepete sätete kohaldamine hõlmab liidu õiguse mõisteid, sealhulgas võimalikke erandeid ja kaitsemeetmeid.
- (12) Identsed institutsioonilised sätted tuleks lisada kõikidesse kehtivatesse ja tulevastesse siseturgu käsitlevatesse ELi ja Šveitsi kokkulepetesse, et hõlbustada nende kooskõlastatud ja sidusat haldamist. Need institutsioonilised sätted lisatakse eelkõige järgmistesse kehtivatesse kokkulepetesse: isikute vaba liikumist käsitlev kokkulepe,⁷ õhustranspordialane kokkulepe,⁸ kaupade ja reisijate raudtee- ja maanteeveo kokkulepe,⁹ vastavushindamise vastastikuse tunnustamise kokkulepe¹⁰ ning põllumajandustoodetega kauplemise kokkulepe,¹¹ millele kõigile kirjutati alla 21. juunil 1999. Institutsioonilised sätted lisatakse ka tulevastesse elektri- ja toiduohutusalasest kokkulepetesse. Neid tuleks analoogia põhjal kohaldada tulevases tervishoiualases kokkuleppes, kui sellega nähakse ette Šveitsi osalemine ELi mehhanismides ja võrgustikes.

⁷ EÜT L 114, 30.4.2002, lk 6.

⁸ EÜT L 114, 30.4.2002, lk 73.

⁹ EÜT L 114, 30.4.2002, lk 91.

¹⁰ EÜT L 114, 30.4.2002, lk 132.

¹¹ EÜT L 114, 30.4.2002, lk 369.

- (13) Võrdsete konkurentsitingimuste tagamiseks siseturul tuleks ELi liikmesriikide ja Šveitsi suhtes kohaldatavad riigiabi eeskirjad lisada nii kehtivasse õhustranspordialasesse kokkuleppesse kui ka kaupade ja reisijate raudtee- ja maanteeveo kokkuleppesse, samuti tulevastesse siseturgu käsitlevatesse kokkulepetesse, sealhulgas elektrialasesse kokkuleppesse. Lisaks peaks mis tahes riigiabi läbivaatamine Šveitsis põhinema materiaal- ja menetlusõiguse normidel, mis on samaväärsed ELis kohaldatavate normidega.
- (14) Ilma et see piiraks kohustust inkorporeerida kehtiv ja tulevane liidu õigus isikute vaba liikumist käsitlevasse kokkuleppesse ning austades liikmesriikidevahelise diskrimineerimise keelu ja vastastikkuse põhimõtet, võib isikute vaba liikumise valdkonnas olla vaja leppida kokku kehtiva liidu õigustiku konkreetsetes piiratud kohandustes. Kohandused ei tohiks kaasa tuua nende õiguste vähendamist, mis on ELi kodanikel praegu isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe alusel.
- (15) Ilma et see piiraks kohustust inkorporeerida töötajate lähetamist käsitlevad kehtivad ja tulevased liidu õigusaktid isikute vaba liikumist käsitlevasse kokkuleppesse, võib olla vaja leppida kokku konkreetsetes piiratud kohandustes, et võtta arvesse Šveitsi tööturu eripära ja tagada kokkuleppe kohaldamine. Ilma et see piiraks diskrimineerimiskeelu, põhjendatuse ja proportsionaalsuse põhimõtete kohaldamist, peaksid need kohandused piirduma teenuste piiriülesest osutamisest eelnevalt teatamisega, et hõlbustada teatavates sektorites riskihindamisel põhinevaid kontrole, finantstagatise andmisega teenuseosutajatele, kes ei ole oma varasemaid finantskohustusi täitnud, ning füüsilisest isikust ettevõtjate selgelt piiratud ja konkreetsete dokumentide esitamise nõuetega. Liit võib samuti kokku leppida, et töötajate lähetamist käsitlevate liidu õigusaktide tulevased muudatused ei ole Šveitsile siduvad, kui need toovad kaasa lähetatud töötajate kaitse taseme märgatava nõrgenemise või vähenemise töötingimuste, eelkõige töötasu ja toetuste osas.
- (16) Ilma et see piiraks kohustust inkorporeerida kehtivad ja tulevased liidu õigusaktid kaupade ja reisijate raudtee- ja maanteeveo kokkuleppega hõlmatud valdkondadesse, võib nendes valdkondades kokku leppida konkreetsetes piiratud kohandustes. Kohandused ei tohiks mõjutada kokkuleppe kohaldamisala, mis hõlmab ka rahvusvahelist reisijatevedu, välja arvatud Šveitsi puhtalt riigisisised veod (st riigisisised pikamaa-, piirkondlikud ja kohalikud veod).
- (17) ELi ja Šveitsi pikaajalist ja edukat koostööd eelkõige teadusuuringute ja innovatsiooni, hariduse, noorte, spordi ja kultuuri valdkonnas ning muudes vastastikust huvi pakkuvates valdkondades tuleb tugevdada ja süvendada kokkuleppega, mis võimaldab Šveitsil süstemaatilisemalt osaleda tulevastes liidu programmides. Kokkuleppes sätestataks üldtingimused Šveitsi osalemiseks liidu programmides.
- (18) Samuti tuleks kokku leppida eritingimused Šveitsi osalemiseks liidu 2021.–2027. aasta programmides, eelkõige teadus- ja innovatsiooniprogrammides, ITERi ja tuumasünteesienergeetika arendamise Euroopa ühisettevõttes, programmis „Digitaalne Euroopa,“ programmis „Erasmus+,“ programmis „EL tervise heaks“ ja Copernicuses.
- (19) Pidades silmas Šveitsi osalemist ELi siseturul ning selleks, et aidata kaasa ELi ja Šveitsi majanduslike ja sotsiaalsete suhete jätkuvale ja tasakaalustatud tugevdamisele, peaksid nad looma uue õiguslikult siduva mehhanismi, et aidata Šveitsi regulaarse, ühiselt kokkulepitud ja õiglase rahalise panuse kaudu vähendada piirkondadevahelisi majanduslikke ja sotsiaalseid erinevusi. See uus õiguslikult siduv mehhanism peaks olema valmis ELi järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ajaks.

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Komisjonile antakse luba pidada liidu nimel läbirääkimisi liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni kahepoolseid suhteid käsitleva tervikliku meetmepaketi üle.

Artikkel 2

Läbirääkimisjuhised on esitatud lisas.

Artikkel 3

Käesoleva otsusega asendatakse ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 6176/14, millega antakse luba alustada läbirääkimisi Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vahelise lepingu üle, mis käsitleb kahepoolseid suhteid reguleerivat institutsioonilist raamistikku.

Artikkel 4

Läbirääkimiste käigus konsulteeritakse [erikomitee nimi], kes tegutseb erikomiteena vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikele 4, ning läbirääkimisi peetakse lisas esitatud juhiste alusel.

Artikkel 5

Käesolev otsus on adresseeritud komisjonile.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*